

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta).

-

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

-

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

-

**Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)**

-

**Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)**

-

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

-

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

-

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

SAK tukee hallituksen esitysluonnoksen päätavoitteita.

Sääntelyn voimassaolon jatkamisen tavoitteena on turvata henkilöstön ja palvelujen saatavuus sekä elinkeinon harjoittaminen. Julkisten palveluntuottajien rekisteröintivelvoitteen lykkäämisen tavoitteena on mahdollistaa rekisteröintimenettelyn vakiinnuttaminen ja kehittäminen uudessa Lupa- ja valvontavirastossa.

Esityksen tavoitteena on myös mm. varmistaa hyvinvointialueille ja palvelunjärjestäjille omavalvonnan ja muualla lainsäädännössä säädettyjen valvontatehtävien kannalta tarpeelliset tiedonsaantioikeudet ja toimivaltuudet, sekä turvata viranomaisvalvonnan kannalta välttämättömät tiedonsaantioikeudet. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) järjestämistehtävän viranomaisvalvonta.

SAK pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa koskevaa sääntelyä kehitetään tavalla, joka vahvistaa palvelujen laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä henkilöstön pätevyyksiä ja oikeusturvaa. Lakiluonnoksen tavoitteet ovat pääosin kannatettavia, mutta SAK kiinnittää huomiota erityisesti muutamiin hallituksen esitysluonnoksen kohtiin. Henkilöstön aseman, työolojen, valvonnan oikeasuhtaisuuden ja toimeenpanon realistisuuden varmistaminen ovat olennaisia.

Henkilöstövaikutukset ja palvelujen saatavuus

SAK korostaa, että lakimuutosten vaikutukset henkilöstön saatavuuteen ja laatuun, työvoiman pysyvyyteen sekä työn kuormittavuuteen on arvioitava huolellisesti.

SAK pitää tärkeänä, että asiakkaan ja potilaan oikeus ymmärrettävään palveluun ja henkilöstön riittävään kielitaitoon turvataan. Samalla on välttämätöntä, että palveluntuottajan velvollisuus huolehtia henkilöstön kielitaidosta toteutuu käytännössä. Kielitaitovaatimusten tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukaisia, ennakoitavia ja suhteutettuja työtehtäviin. Vastuu kielitaidon arvioinnista ja riittävän tuen järjestämisestä kuuluu työnantajalle ja palveluntuottajalle. Mikäli työyhteisö tukee joidenkin työntekijöiden kielitaidon vahvistamista tulee tähän varata työaikaa. Sääntely ei saa johtaa epäselviin työntekijäkohtaisiin vastuisiin tai syrjiviin käytäntöihin rekrytoinnissa. Toisaalta työtehtäviin suhteutettuna liian tiukat kielitaitovaatimukset saattavat johtaa henkilöstöpulaan ja ongelmiin välttämättömien palvelujen saatavuudessa.

Asiakkaiden ja potilaiden turvallisuuden varmistaminen on prioriteetti, joten myös vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen tietyissä tilanteissa on perusteltua.

Julkisten palveluntuottajien rekisteröinnin lykkääminen

Julkisten palveluntuottajien rekisteröintivelvollisuuden voimaantulon lykkääminen peräti vuoteen 2032 ei ole kannatettava ratkaisu. Rekisteröinnin siirtämisen tulee olla aidosti väliaikaista, eikä siitä saa muodostua käytännössä pysyväisluonteinen tapa siirtää valvonnan ja rekisteröinnin ongelmien ratkaisemista pitkälle tulevaisuuteen.

Lykkäämisajan lyhentämistä tulisi vielä harkita. Oikeuskanslerinvirasto tuo omassa lausunnossaan esille rekisteröinnin lykkäämiseen liittyviä merkittäviä ongelmia. Mm. tietoturvassa saattaa olla puutteita, ja näihin tulisi löytää pikaisesti ratkaisuja jo siirtymäaikana.

Omavalvonta, hallinnollinen kuormitus ja henkilöstövaikutukset

SAK pitää omavalvontaa tärkeänä osana modernia laatutyötä ja pitää perusteltuna, että omavalvonnan raportointia pyritään sujuvoittamaan. Samalla on myös arvioitava, miten muutokset vaikuttavat käytännössä henkilöstön työmäärään ja vastuisiin.

Omavalvonta ei saa johtaa siihen, että valvontaa koskeva hallinnollinen työ kasaantuu työntekijöille tai lähiesihenkilöille ilman riittäviä resursseja ja tehtävään osoitettua työaikaa. Omavalvonnan tulee tukea nimenomaan käytännön palvelutoiminnan laatua.

Omavalvonnan ohella tarvitaan riittävät viranomaisvalvonnan resurssit. Omavalvonnan painottaminen ei saa tarkoittaa viranomaisvalvonnan resurssien supistamista.

Latvatalo Eveliina
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työehdot-osasto
asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi